

přehledem současných znalostí o etiopatogenezi anafylaktických (tj. mediovaných protilátkami IgE) a anafylaktoidních (u nichž se uplatňují jiné imunologické, ale i neimunologické mechanismy) klinických projevů, s nimiž se mohou setkat ve své praxi lékaři prakticky všech odborností.

Rozsáhlá je kapitola o diagnostice, v níž jsou po obecnější části rozebrány anafylaktické reakce podle provokačních faktorů (potravin, jed blanokřídlého hmyzu, latex, seminální tekutina, velmi detailně léky, uvedena jsou i rizika chirurgických výkonů, fyzické zátěže a je upozorněno i na možnost anafylaxe „idiopatické“). Kapitola Klinický obraz je zprehledněna několika názornými tabulkami a obrázky. Velmi pěkně je napsána

kapitola *Léčba anafylaxe* – od přehledu farmakoterapie (podle skupin léčiv) přes opatření, která by měla být zajišťována při předlékařské první pomoci až k postupům při ambulantní, nemocniční a následné péči o pacienta. Samostatná kapitola je věnována mimořádně důležitému problému prevence anafylaktických reakcí. Na str. 75 se vloudil tiskařský šotek – uvedená antihistaminika patří k H1.

S velkým zájmem se jistě setká kapitola, která je nazvána *Chyby a omyly v diagnostice a léčbě anafylaxe*. Cenný je rovněž závěr monografie, v němž autoři zdůrazňují, že k zajištění optimálního medicínského přístupu k pacientům ohroženým anafylaktickou reakcí (nebo již postiženým) je nutná co nejužší kooperace mezi lékaři poskytujícími bezprostřední pomoc,

intenzivní nemocniční léčbu i praktickými lékaři, u nichž je pacient dispenzarizován. Dodatečné vyšetření specialistou v alergologii a klinické imunologii je nezastupitelné – především k objasnění etiopatogenetických mechanismů a stanovení profylaktických opatření.

Publikaci V. Petrů a I. Krčmové lze doporučit nejen lékařům ve všeobecné praxi, ale i specialistům a v neposlední řadě také studentům lékařských fakult.

prof. MUDr. Jindřich Lokaj, DrSc.

www.fnusa.cz

e-mail: jindrich.lokaj@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 29. 3. 2007

Beran J, Havlík J. Pneumokokové nákazy a možnosti očkování proti nim. Praha: Maxdorf 2006. 136 stran. ISBN 80-7345-091-7.

Streptococcus pneumoniae je v humánní medicíně prototypem úspěšného patogenu. Často kolonizuje horní dýchací cesty, a i když jeho přítomnost nezůstává bez specifické reakce imunitního systému hostitele, jeho virulence v této situaci nestačí k překonání bariér vrozené imunity. Nechová se však jako nevinný epifyt, ale jako oportunní patogen čekající na příležitost, kdy své schopnosti bude moci projevit. Udává se, že pneumokoky jsou v lidské populaci 5. nejčastější příčinou smrti. Podle WHO zemrou na pneumokokové infekce ročně asi 2 miliony dětí. Zvláště významné jsou invazivní pneumokokové infekce (např. meningitida, sepse, bakteriemie), ale nebezpečné mohou být i infekce neinvazivní (např. sinusitida, otitida, pneumonie). Jejich závažnost je zvýrazněna v dětském věku a ve stáří, problémem jsou pro pacienty s imunitou podloženou ať vrozenými primárními imu-

nodeficiencemi, nebo imunodeficiencemi sekundárními (např. po splenektomii, u chronických nemocí ledvin, plic, srdce). Mezi rizikové faktory patří i špatné životní prostředí nebo socioekonomické podmínky. Autoři uvádějí, že od 60. let minulého století postupně narůstá rezistence pneumokoků proti antibiotikům, že se ve světě rozšiřují multirezistentní kmeny. Proto byl již koncem 70. let 20. století výzkum směřován na možnosti preventivní vakcinace. V současné době jsou v celém světě využívány dva typy pneumokokových vakcín proti polysacharidům pouzdra: 23valentní polysacharidová a 7valentní konjugovaná s difterickým toxoidem. I když s nimi bylo dosaženo velkých úspěchů, nejsou patrně konečným řešením problému pneumokokových infekcí, zejména pro sérotypovou variabilitu a genetickou plasticitu pneumokoka. Perspektivní je proto výzkum mecha-

nizmů vrozené imunity, které se na vzdoru organismu proti pneumokokům uplatňují.

Monografie je uvedena kapitolou, v níž je připomenuta historie vakcinace s přehledem zavedeného očkování ve světě a v České republice od Jennera do dnešní doby i s údaji, svědčícími o efektu imunizace na výskyt epidemiologicky závažných infekčních chorob. V další kapitole je uvedena praxe očkování v České republice, která je srovnána se situací v zahraničí, a v níž je současný i připravovaný očkovací kalendář. Hlavní část monografie je věnována pneumokokům: jejich mikrobiologii, patogenезi pneumokokových infekcí, epidemiologii invazivních pneumokokových onemocnění u nás i v zahraničí a jejich klinickým formám včetně terapie. Problematiku vakcinace uvádí kapitola nazvaná vývoj pasivní i aktivní ochrany před pneumokoky.

Současný stav analyzuje další kapitola – Klinický vývoj pneumokokových vakcín a zavedení vakcíny Prevenar do rutinní imunizace. Jsou uvedeny zkušenosti s registrovanou polysacharidovou vakcínou Pneumo 23, která je účinná u dětí starších 2 let a u dospělých, je upozorněno na perspektivu proteinových vakcín. Největší pozornost je však věnována konjugované vakcíně sestávající ze 7 sérotypů polysacharidu pouzdra pneumokoků (4, 6B, 9V, 14, 18C, 19F a 23F), která tak pokrývá asi 70 % pneumokokových izolátů v Evropě. Konjugace je provedena se záškrtovým toxoidem. Přímý vliv vakcíny Prevenar na snížení nemocnosti a úmrtnosti na invazivní pneumokoková onemocnění je doložen

výsledky studií z USA. Praktický význam má i nepřímý vliv vakcíny na snížení invazivních pneumokokových infekcí ve starší populaci: jak uvádějí autoři, „očkování vakcínou Prevenar v dětském věku snižuje nosičství pneumokoků na sliznicích, vytváří kolektivní imunitu a tak snižuje počty invazivních pneumokokových onemocnění o téměř třetinu i v ostatních věkových kohortách adolescentů a dospělých“. Monografii uzavírá shrnující přehledná charakteristika u nás registrovaných pneumokokových vakcín, Pneumo 23 a Prevenar.

Abecední slovníček pojmů, 49 citací recentních literárních odkazů, přehled použitých zkratk a názorný obrazový

materiál k čtivosti knihy, která je napsána kultivovanou češtinou, významně přispívají.

Autoři v úvodu uvádějí, že jejich dílo je určeno primárně pro pediatry. Troufám si vyjádřit přesvědčení, že tato práce najde mimořádnou odezvu i mezi internisty, pneumology, otorinolaryngology, ale také mikrobiology a imunology a že mediky přesvědčí nejen o nutnosti, ale i o půvabu mezioborového přístupu k chorobám.

prof. MUDr. Jindřich Lokaj, DrSc.

www.fnusa.cz

e-mail: jindrich.lokaj@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 30. 3. 2007

Štolfa J, Štork J et al. Psoritická artritida a psoriáza. Praha: Maxdorf 2007. 164 stran. ISBN 978-80-7345-002-1.

V nakladatelství Maxdorf vychází monografie pod názvem Psoriatická artritida a psoriáza autorů Jiří Štolfa, Jiří Štork a kolektivu spolupracovníků. Autoři jsou předními odborníky v oborech revmatologie a dermatovenerologie v České republice. Ve své publikaci zúročují své mnohaleté bohaté klinické zkušenosti s těmito onemocněními.

Knihy je jasně a přehledně členěna na kapitoly týkající se klinických charakteristik psoriatické artritidy, etiologie a patogeneze této choroby, kapitoly o zobrazovacích metodách, léčbě psoriatické artritidy a na kapitoly o hodnocení léčebné odpovědi u této choroby. Poslední kapitola je věnována psoriáze. Velmi cenná je kapitola o etiopatogenezi psoriatické artritidy a psoriázy, která podává přehled současných názorů na etiopato-

genezi těchto onemocnění včetně odůvodnění o genetickém pozadí. Tato kapitola je přínosná zejména pro pochopení různých typů terapeutické intervence. V části klinické je mimo jiné uveden přehled diagnostických a klasifikačních schémat psoriatické artritidy. Důležitá je i kapitola týkající se prognózy psoriatické artritidy. Z kapitoly o zobrazovacích metodách lze vycítit velké zkušenosti autorů, vycházející z rozsáhlého RTG materiálu čítajícího mnoho tisíc snímků pacientů s touto diagnózou. Kapitola Hodnocení terapeutické odpovědi u psoriatické artritidy je nesmírně důležitá, protože reflektuje současné mezinárodní konsenzuální dokumenty zatím ne zcela dobře u nás známé. Vyvrcholením publikace je kapitola o farmakoterapii psoriatické artritidy, která je rozdělena na část zabývající se terapií

konvenční (nebiologickou) a terapií biologickou, obsahující rovněž současná doporučení České revmatologické společnosti k indikaci biologické léčby u psoriatické artritidy.

Knihy je psaná srozumitelným a čtivým jazykem. Tato rozsahem útlá kniha přináší velmi přehlednou formou současné poznatky o psoriatické artritidě a psoriáze. Předpokládám, že si najde své místo v knihovnách specialistů, kteří se psoriatickou artritidou zabývají, tedy zejména revmatologů, ale bude přínosem i pro jiné odbornosti – dermatology, ortopedy, internisty i praktické lékaře.

MUDr. Petr Němec, Ph.D.

www.fnusa.cz

e-mail: petr.nemec@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 4. 4. 2007